

Mariana VÂRLAN

Universitatea «Valahia», Târgoviște, România

FORMAȚII ADJECTIVALE RECENTE DERIVATE CU SUFIXELE -IZAT, -AT, -IT

1. Origine

Cei trei formați au la bază unul și același sufix participial *-t*, însă structurile lor diferă în funcție de alomorfele infinitivului, dar și de bazele la care se atașează. Ne-am oprit asupra acestui sufix, deoarece formațiile derivate rezultate prezintă unele asemănări funcționale și formale cu adjectivul (când formele participiale presupun raportarea la un regent nominal – substantiv, pronume, numeral, cu care se și acordă cf. *GALR₁*, p. 498). Valoarea de adjectiv a participiului poate exista în grade diferite în funcție și de sensul său lexical [1]; se poate ajunge până la transformarea participiului într-un adjectiv propriu-zis, ca un cuvânt diferit față de verbul de bază (în această situație, adjectivul și verbul sunt/ar trebui înregistrate separat în dicționare). [2]

Trebuie să precizăm că la derivatele unde verbele-bază sunt atestate putem vorbi de procedeul conversiunii dintr-un participiu în adjectiv [3], iar acolo unde nu apar verbe înregistrate apare procedeul derivării cu sufix, mult mai semnificativ pentru cercetarea noastră. Cercetările diacronice au confirmat existența unor derivate adjectivale, fără a exista sau a fi existat un verb corespunzător: *bridat, coroiat, dungat, gușat, înfrigurat, mazărat, stelat, tigrat, velurat* etc. [4]

Am inclus în această monografie și formațiile la care verbele bază există, deoarece derivatele adjectivale sunt mult mai des întâlnite decât formele verbale corespunzătoare.

2. Inventarul derivatelor raportat la bazele de derivare

a. Astfel, ne vom ocupa de acele participii devenite adjective, care nu sunt înregistrate separat, în dicționare existând doar verbele respective sau, în unele cazuri, nici chiar acestea. În cadrul acestor formații, sufixul se adaugă formei de infinitiv a verbelor analizate, realizându-se, în același timp, acordul în gen, număr și caz cu substantivele pe care le determină. Bazele de conjugarea I apar la următoarele formații lexicale: *auditat* „la care s-a realizat revizia contabilă” < *a audita*, DNAR; *bazat* „inteligent, bogat, cu relații” < *a (se) baza*: „Adjectivul *bazat* apare tot mai des în registrele oralității argotic-familiare.” *R. lit.*, 24 mart. 2006, p. 14; *blogat* „care a fost transmis pe internet prin intermediul blogului” < *a bloga*: „ultimul articol *blogat* de Radu este ”OM-FCSM: un quart d'heure en musique””, *blogsport.ro*; *bransat* „care este la modă” < *a (se) bransa* „a corespunde tendințelor, a fi în pas cu moda”, www.dictionarurban.ro; *bugetat* „subvenționat de stat” < *a bugeta*: „După ce ați aflat că ați fost admis la un loc *bugetat* trebuie să vă depuneți diploma de bacalaureat în original la facultatea la care v-ați înscris și la care ați reușit.”, afiș pentru Admiterea la Facultate; *căpușat* „care a dat faliment din cauza creării de firme-căpușă” < *a căpușa*: „industrie *căpușată*”, *A. C.*, 8/2005, p. 14; *claustrat* „supus izolării” < *a claustra*: „pe seama ideologiei *claustrate*”, *ICLR*, p. 42; *decerebrat* „care nu mai poate gândi liber” < *a decerebra*: „Ei au nevoie de o populație *decerebrată*, hrănită din abundență cu manele și telenovele, căreia i se permite defularea violentă pe stadion și i se încurajează comportamentul iresponsabil.” *R. lit.*, 5/2007, p. 4; *focusat* < *a (se) focusa* „a se centra, a se concentra pe... a-și îndrepta atenția spre...”: „Brieful a fost foarte sec și total *focusat* pe produs”, www.media-ad.ro; *fraudat* „manipulat” < *a fraudă*: „alegeri *fraudate*”, *R. lit.*, 37/2005, p. 4; *logat* < *a (se) loga* (engl. *to log* „a accesa un

sistem"): „Trebuie să fii *logat* pentru a adresa o întrebare vânzătorului”, www.okazii.ro; *mansardat* „prevăzut cu mansardă” < a *mansarda*: „etaj mansardat”, TVR 2, 6 nov. 2006; *mapat* „păstrat în interiorul unității calculatorului” < a *mapa*: „Funcții *mapate* pe taste”, www.baum.ro; *maturat* „supus unui proces de maturare” < a *matura*: „Pulpă de vită *maturată*”, Pliant Carrefour, ofertă 15-27 febr. 2006; *mixat* „amestecat” < a *mixa*: „populație *mixată* (băieți cu fete)” (comunicare orală); *nedebransat* „care nu s-a debransat” < a *debransa*, DC, 2003; *nemediat* „care nu a fost prezentat de mass-media” < a *media*, „22”, nr. 784, 2005, p. 14; *piratat* < a *pirata* „a copia originalele spre a le vinde, însă fără a avea acest drept, a fura”: „Nu cumpărați broșuri *piratate*”, M. B., nr. 337, 19 iun. 2002, p. 4; *postat* „afișat” < a *posta*: „Comentariile *postate* pe site-ul Evenimentului zilei exprimă aceeași nemulțumire.” E. Z., 27 febr. 2006, p. 28; *procesat* „supus unui proces de fabricație” < a *procesa*: „produs *procesat*”, TVR 1, 30 ian. 2007; *rebutat* „transformat în rebus” < a *rebuta*: „rebuturile unei societăți *rebutate*”, R. lit., 27/2003, p. 18; *tunat* < a *tuna* „a modifica o mașină pentru a-i îmbunătăți performanțele”: „Melodia beneficiază și de un videoclip spectaculos, cu mașini *tunate*, motoare ...”, Pliant Kaufland, 22-28 febr. 2007; *updatat* < a *update* „a îmbogăți un program informatic cu o nouă versiune”: „Cu *apache updatat*, și module strict necesare, cu *ssh deschis*” www.linux.ro; *upgradat* „modificat” < a *upgrada*: „Prăslea cel *upgradat* și surferul de argint” agenda.liternet.ro; „Ea resemnifică maternitatea, o aduce dintr-o perspectivă biologică și naturală, într-una socială, mai modernă, *upgradată*”, D. v., nr. 105, 2006, p. 14; *videoclipat* < a *videoclipa* „a realiza un videoclip”, DC, 2000.

b. O altă serie de baze verbale, vechi, dar și împrumutate, cu terminația *-ui*, primesc același sufix participial pentru a forma derivate adjectivale: *branduit*, *rebranduit* „supus mediatizării prin intermediul publicității” < a *brandui*: „Un telefon foarte reușit din toate punctele de vedere, mai puțin softul *branduit*.” www.eurogsm.ro; „Scriitorul – cum am zice azi – *rebranduit*, îl roagă, îl imploră...să dea aviz favorabil cărții sale...”, R. lit., 31 mart. 2006, p. 11; *hackuit* „vizitat de hackeri” < a *hackui*, „Și dacă tot am pomenit de hackeri, ia, să dăm noi o raită și pe la cel mai *hackuit* [5] site din istoria Internetului”, A. C., 8/ 2005, p. 20; *link-uit* „atașat și afișat” < a *link-ui*: „Ca o expoziție intimă și în același timp *link-uită*, care propune un traseu propriu al centrării privirii”, Alt., nr. 18, aug. 2007, p. 11; *manelit* „transformat în fidel ascultător de manele” < a *maneli*: „Teo Trandafir și Tanța, două telegospodine sfioase care se lasă *manelite* în direct de toți țiganii.” A. C., 40/2005, p. 10; *pesedit* „influențat de PSD” < a *pesedi*, „Există la nivelul șefimii *pesedite* o dorință evidentă de reinventare.” R. lit., 19/2007, p. 4.

c. Alte formații recente au la bază verbe terminate în *-iza* create pe teren românesc sau împrumutate, care măresc inventarul conjugării I: *biosecurizat* „care asigură protecție vieții” < a *biosecuriza*, „Carne de pui *biosecurizată* de la Agricolă” E. Z., 23 mart. 2006, p. 26; *cosmetizat* „înfrumusețat artificial, fără a se opera schimbări serioase; mascat” (fig.) < a *cosmetiza*: „Bătrânețea nu e imaginea *cosmetizată* din reclamele pe care le vedem zilnic la televizor”, R. lit., 11/2005, p. 26; „Patimile lui Hristos au fost *cosmetizate*”, J. N., 14 febr. 2005, p. 32; *gitanizat* „influențat de problemele țiganilor” < a *gitaniza*: „De fapt, imaginea *gitanizată* a României în exterior vine pe fondul unei mult mai profunde gitanizări a țării în interiorul ei.”, DNAR; *hiperneologizat* „invadat de neologisme” < a *neologiza*: „cum spune azi, într-o română *hiperneologizată*”, R. lit., 16 iun. 2006, p. 17; *imbecilizat* „îndobitocit” < a *imbeciliza*: „o populație *imbecilizată*”, R. lit., 14/1994, p. 2; *infantilizat* „la care se dorește păstrarea unei mentalități infantile” < a *infantiliza*: „În condițiile unei Românie *infantilizate*, se găsesc însă destui naivi înfricoșați care să se culcușească sub aripa tribunalului agitat.”, R. lit., 24/2007, p. 4; *isterizat* „dominat de instabilitate emotivă” < a *isteriza*: „Mihai Trăistariu cu greu a putut face față fanelor *isterizate*”, A., 2 iul. 2006; *literaturizat* „creat cu intenții literare, care prezintă o formă literară” < a *literaturiza*: „În contrast cu senzaționalul *literaturizat*, emoțional și emfatic...” Zafiu 2001: 27; *lotizat*

„împărțit în loturi” < a lotiza: „vând teren lotizat Băneasa”, DC, 2003; manelizat „influențat de acest tip de muzică” < a maneliza, „Riscul – și nu unul neînsemnat – apare în țări precum România, unde criza educației civice, ciulamaua din capul cetățeanului simplu, manelizat până în măduva oaselor, au creat patul germinativ excelent pentru ca instituții precum CSM să fie puse la îndoială în însăși existența lor”, J. N., 13 ian. 2006, p. 2; „îmnul României manelizat” (adaptat la ritmuri orientale), R. lit., 51-52/2005-2006, p. 47; mediatizat „făcut public prin mass-media” < a mediatiza: „Transplantul său de cord a fost o reușită intens mediatizată”, E. Z., nr. 3504, 24 sept. 2003, p. 7; „Mona Muscă este cea mai mediatizată femeie-politician din 2004”, TVR 1, 8 mart. 2005; microfonizat „care depinde de microfon” < a microfoniza: „indignarea microfonizată”, R. lit., 38/1993, p. 2; monumentalizat „devenit impunător, grandios” < a monumentaliza: „Departele monumentalizat te țintuiește locului, te împietrește în exaltarea ta”, D.Î., p. 255; robotizat „dependent de tehnica modernă” < a robotiza: „Iar sindromul Babilon se referă la alienarea pe care o induce societatea de consum robotizată și la sclavul pe care și l-a făcut din consumatorul dependent de actul consumului.” „22”, 10-16 ian. 2006, p. 20; sexualizat „în care domină imagini despre sex” < a sexualiza: „publicații agresiv sexualizate”, R. lit., 49/2005, p. 4; talibanizat „dominat de teroriști” < a (se) talibaniza: „Cine își dorește un stat cu totul ateist, sau cine își dorește un stat talibanizat?!” , www.ziua.ro.

d. Alte baze în -iza pornesc de la nume proprii sau de la compuse abreviate: cotrocenizat „care a suferit influența politicii de la Cotroceni” < a cotroceniza: „figuri cotrocenizate”, DNAR; fesenizat „manipulat de politica fesenistă” < a feseniza: „Pentru majoritatea alegătorilor fesenizați.”, R. lit., 12/1992, p. 2; kaghebizat „dominat de influența KGB-ului” < a kaghebiza: „în laboratoarele securității kaghebizate”, R. lit., 23/1994, p. 2; oscarizat „care a primit Oscarul” < a oscariza: „Nici Scorsese, cu al său oscarizat (5 premii, dar minore) *The Aviator*/Aviatorul (2004), nu excelează”, „22”, nr. 784, 2005, p. 13; „Autor respectat, cu filme oscarizate, cineastul semnează acum un film mai degrabă conformist...”, R. l., 13 iun. 2006, p. 8; vanghelizat „manipulat de M. Vanghelie” < a vangheliza: „banii vanghelizați”, A. C., 8/2005, p. 2; pesedizat „dominat de politica PSD-ului” < a pesediza: „țară pesedizată”, R. lit., 34/2004, p. 2.

e. Formații adjectivale numeroase se obțin și prin atașarea sufixelor -(iza)at sau -(i)t, -(a)t la teme nominale (substantive sau adjective) [6]: abisalizat „de mare adâncime” < abisal: „Adevăruri abisalizate”, R. lit., 15/2007, p. 32; accesoriizat „prevăzut cu accesorii” < accesoriu: „Se potrivesc la o ținută glamour, dar și la o pereche de jeanși accesoriizați”, U., nr. 12 (97) dec. 2005, p. 92; „poșetă cu lanț, accesoriizată cu pietre transparente”, *Ibidem*, p. 101; aditivat „care conține aditiv (substanță care se folosește pentru îmbunătățirea calității produsului)” < aditiv, DC, 2001; antichizat „care este făcut să semene cu un obiect din Antichitate” < Antichitate: „Gresia 'antichizată' îmbracă încăperile spațioase”, DC, 2001; artistizat „cu caracter artistic” < artistic: „Însăși sinceritatea lui, deloc frustă, ci artistizată, desfășurată calm și ceremonios, nu e altceva decât un năvod de aur pentru prins cititori”, R. lit., 18/2007, p. 6; cagulat „care poartă cagulă” < cagulă: „în comunicat, contrar normelor de protecție a minorilor, este menționat cu exactitate numele lui Cristian Bujor - victima bătașului cagulat.” www.adevarul.ro; colapsat „aflat în stare de colaps” < colaps: „Numai infrastructura salvează o economie colapsată”, DC, 2000; criogenat „supus unor temperaturi foarte joase” < criogen: „Un băiat criogenat”, TVR 2, 25 mai 2006; crizat „care a suferit o criză” < criză: „și modul în care Meryl Streep intră în pielea psihiatrului crizat care încearcă să fie etic chiar și atunci când nu mai poate” E. Z., 10 febr. 2006, p. 18; crotaliat „prevăzut cu cercel metalic” < crotalie: „Din aprilie până acum oile au fost plecate la munte și din această cauză, nu au fost prea multe crotaliat”, E. Z., 10 nov. 2005, p. 11; eunucat „lipsit de energie virilă” < eunuc: „...un fel de donjuan actualmente eunucat”, R. lit., 11/2005, p. 11; exotizat „care a dobândit un caracter exotic” < exotic, DNAR; francizat „prevăzut cu francize” < franciză: „Investiția într-o afacere francizată se amortizează, de

regulă, în circa 3-4 ani, ba chiar și mai repede în cazul francizelor din servicii...”, E. Z., 2 dec. 2005, p. 11; *gelat* „dat cu gel”, DC, 2003; *gresiat* „modernizat cu gresie” < *gresie*: „Este faianțat, gresiat și parchetat”, E. Z., 12 nov. 2005, p. 13; *halaicuizat* „influențat de hotărârile fostului primar al Capitalei” < (Crin) *Halaicu*, DC, '93; *happy-end-izat* „prevăzut cu final fericit” < *happy-end*: „Ambele filme *happy-end-izate*”, „22”, nr. 814, 2005, p. 19; *înbeznat* „cuprins de beznă spirituală” < *beznă*: „este o țară *înbeznată*”, C.S., p. 66; *întenebrat* „dominat de întuneric și obscuritate”: „Logosul înalt prosperă în pacea *întenebrată*” (un derivat parasintetic ce are la bază substantivul *tenebre*), ICLR, p. 20; *maleficiat* „supus unei influențe nefaste” < *malefic*: „liber arbitru *maleficiat*”, D.Î., p. 102; *maternizat* „produs lactat realizat în formula laptelui matern” < *matern*: „lapte praf *maternizat*”, DC, '96; *măgurenit* „elaborat în maniera lui Măgureanu” < (Virgil) *Măgureanu*, DC, 2000; *nebugetat* „care nu a fost prevăzut cu buget de la stat” < *buget*, J. N., 14 febr. 2005, p. 12; *pastilat* „care prezintă urmele consumului de droguri” < *pastilă*, www.dictionarurban.ro; *patrimoniât* „devenit patrimoniu” < *patrimoniu*: „Obiectele *patrimoniâte* astăzi nu au început, nici sub semnul protecției, nici al prestigiului, au fost doar noi.” B. C., nr. 3-4, 2006, p. 1; *perestroikat* „influențat de modelul perestroikăi” < *perestroika*: „Iliescu *perestroikat*”, R. l., 5/1993, p. 2; *porțelanat* „din porțelan” < *porțelan*: „faianță *porțelanată* din colecția Rex”, J. c., nr. 7, 10 mart. 2005, p. 27; *rotisat* „fript la rotisor” < *rotisor*: „File de porc *rotisat*”, Pliant Carrefour, ofertă 15-27 febr. 2006; *siliconizat* [7] „prevăzut cu silicon” < *silicon*, Pliant Carrefour, ofertă 1-14 febr. 2006; *viagrat* < *Viagra* (medicament): „*viagrat* și rasat, fondatorul revistei Playboy se află la apogeul forme sale.” T. l., nr. 5, 1999, p. 45; *zebrat* „prevăzut cu zebra” < *zebră*: „oprește pe pasajul *zebrat*”, R. lit., 15/2007, p. 20.

f. Anumite formații adjectivale și-au creat forme antonime cu ajutorul prefixelor: *defesenizat* „scos de sub influența fesenistă”: „exemplul capitalei *defesenizate*”, R. lit., 7/1992, p. 2; *delistat* „scos (eliminat) de pe o listă”, DC, '99; *depasionalizat* „lipsit de pasional”, ICLR, p. 29; *devadimitizat* „care nu mai suferă influența lui Vadim” < *Vadim*, „22”, nr. 784, 2005, p. 1; *devirusat* „cărui i-au fost eliminate din programele de operare informații, introduse intenționat sau nu, care îi afectează funcționarea” (cf. DLR); *neanvelopat* „fără strat protector” < *anvelopă*, DC, '95; *neliteraturizat* „din care lipsesc formele și intențiile literare”: „Căci acesta pare a fi – și dorește a fi – Eliade în aceste însemnări directe, *neliteraturizate*: un discipol al realului și un timid (încă timid) slujitor al miturilor”, M. E., p. 335.

3. Analiza bazelor

Inventarele de mai sus demonstrează că sufixul în discuție formează numeroase adjective prin atașarea sa la verbe de conjugarea I (considerată cea mai productivă), având sufixul *-a* (*căpușat*, *decerebrat*, *focusat*, *fraudat*, *logat*, *mixat*, *piratat*, *updatat*), respectiv *-iza* (*cosmetizat*, *manelizat*, *mediatizat*, *oscarizat*, *pesedizat*, *vadimitizat*). Deși mai puțin numeroase, clasele de conjugare cu sufixele verbale *-i* și *-ui* își probează și în limba actuală productivitatea, mai ales în registrul popular și în argou (*branduit*, *hackuit*, *manelîit*, *pesedit*). În funcție de clasa de conjugare, sufixul are realizări diferite: *-at*, pentru toate verbele în *-a*, *-(iz)at* pentru cele în *-iza* și *-it* pentru cele terminate în sufixele *-i* sau *-ui*. Există, de asemenea, baze diferite care dau naștere la derivate sinonime de tipul *manelizat*, *manelîit*; *pesedizat*, *pesedit*.

Când baza participială există putem vorbi și de fenomenul conversiunii dintr-un verb în adjectiv. În cazul temelor nominale, singurul procedeu utilizat pentru formarea adjectivelor este derivarea.

Clasificarea morfologică a bazelor nominale distinge substantive comune feminine (*crizat*, *crotaliat*, *francizat*, *gresiat*, *întenebrat*, *neanvelopat*, *perestroikat*, *viagrat*), masculine (*eunucât*) și neutre (*happy-end-izat*, *patrimoniât*, *porțelanat*, *rotisat*). Substantivele proprii

sunt reprezentate de antroponime (*devadimizat, halaicuizat, măgurenizat, vanghelizat*) și nume de instituții (*fesenizat, kaghebizat, pesedizat*).

La acestea se adaugă câteva adjective care corespund clasei cu patru forme flexionare: *maleficiat* < *malefic*, *maternizat* < *matern*. Sufixul adjectival *-t* cu variantele *-at* și *-it* se atașează la cuvinte întregi (*criogenat, eunucut, porțelanat*) sau după ce au fost eliminate desinențele (*crizat, crotaliat, gresiat, viagrat*). Formația *maleficiat* prezintă sufixul în varianta *-iat*. Pentru anumite formații, la care bazele verbale nu au fost înregistrate, analiza formală a derivatelor se poate raporta la sufixul compus *-izat*: *artistizat, halaicuizat, happy-end-izat, maternizat, măgurenizat, siliconizat* etc.

Formații cu dublă analiză (cele mai multe se raportează la un substantiv și un verb): *căpușat* din (firmă) *căpușă* și a *căpușa*; *criogenat* < *criogen* (adj.) sau *criogenie, siliconizat* < *silicon*, respectiv *siliconiza* (neatestat) [8].

Clasificarea etimologică a bazelor distinge între teme vechi (foarte puține la număr): *înbeznat* (slavă) *manelit* (turcă), și baze neologice: de origine franceză (*artistizat, bazat, biosecurizat, criogenat, decerebrat, imbecilizat, lotizat, mediatizat, mixat, monumentalizat, neanvelopat, nebugetat, nedebransat, piratat, postat, sexualizat, siliconizat*), latino-romanice (*claustrat, crizat, eunucut, fraudat, întenebrat, maleficiat, maternizat, patrimoniat*), de origine engleză (*branduit, cosmetizat, hackuit, happy-end-izat, logat, updatat, upgradat*), germană (*crotaliat, gresiat, porțelanat*), cu etimologie multiplă (*francizat, maturat*) și câteva creații românești (*fesenizat, gitanzat, isterizat, manelizat, microfonizat*).

4. Valori semantice ale derivatelor

Sensul general al derivatelor adjectivale cu *-at, -it, -izat*, poate fi descris în următoarea formulare: „care a dobândit un caracter sau proprietăți asemenea temei sau care a suferit o influență din partea bazei”. Astfel, *cotrocenizat* „care a suferit influența politicii de la Palatul Cotroceni”, *exotizat* „care a dobândit un caracter exotic”, *mixat* „care s-a amestecat”, *oscarizat* „care a fost premiat cu Oscar” etc.

La alte derivate putem vorbi de un transfer semantic sau de caracter polisemantic. În limba actuală este foarte evident fenomenul de extindere metaforică a terminologiei informatice în limbajul curent. În primul caz, „textul *virusat* de neologisme”, sensul adjectivului este acela de „deteriorat”, iar în cel de-al doilea caz, „Cetățeanul *virusat*” [9], expresia ne duce cu gândul la cetățeanul turmentat al lui Caragiale. Un alt exemplu de metaforizare apare și în formația următoare. De la *updatat*, întâlnit frecvent în terminologia informatică, se trece la *updatat*, utilizat curent în limbajul comun, de toate zilele: „Curs valutar BNR *updatat zilnic*...”, www.linkweb.ro; „Cele mai noi melodii, cea mai bună calitate, *updatate zilnic*”, www.albume.net; „Un super site *updatat zilnic* cu știri, poze, filme, bancuri, glume și multe altele”, www.masterszone.net;

Unele derivate în *-at* sau *-it* au o valoare peiorativă, pe care o imprimă fie tema cuvintelor (*căpușă, eunuc, a pirata, a maneliza*), fie (mai ales în presa cu un pronunțat caracter satiric) numele unui partid sau al unui om politic (*pesedizat, vadimizat, vanghelizat*).

Creațiile ad-hoc de tipul *devadimizat, happy-end-izat* etc. pot fi trecute în categoria efemeridelor lexicale, deoarece nu au foarte mari șanse de a rămâne în limbă. În aceeași situație se află și cele două formații adjectivale, conotate ironic și depreciativ, de la numele fostului director al Televiziunii Române, Răzvan (Theodorescu): „Cu *răzoănitul* profesionalism cu care ne-a obișnuit, *theodorescit* și acesta dincolo de orice închipuire, televiziunea noastră...”, *R. l.*, nr. 735, sept., 1992, p. 1.

5. Clasificarea funcțională a derivatelor

Repartiția funcțională a derivatelor adjectivale cu *-at, -it, -izat* are în vedere apartenența la anumite stiluri ale limbii sau /și domenii onomasiologice. Limbajele în

care se folosesc aceste formații sunt limbajul familiar-colocvial (*bazat, hackuit, manelit, viagrat*), cel beletristic (*întenebrat, literaturizat, maleficiat, monumentalizat*) și limbajul publicistic cu referire la anumite domenii (politică: *deoadimizat, fesenizat, gitanizat, kaqhebizat, perestroikat, pesedit, pesedizat, vanghelizat*; economie: *auditat, branduit, căpușat, crotaliat, fraudat, francizat, lotizat, nebugetat, piratat*; artă: *happy-end-izat, mediatizat, oscarizat, patrimoniata*; informatică: *logat, mapat, postat, updatat* etc).

6. Productivitatea sufixului

Putem conchide că, în româna de azi, sufixul participial (cu variantele sale) care dă naștere la adjective este deosebit de productiv și oricând își poate mări inventarul datorită clarității și economiei de limbaj pe care le oferă aceste formații.

NOTE BIBLIOGRAFICE:

- [1]. În acest sens se afirmă că participiul este „forma adjectivală a verbului” (cf. Dimitriu 1999: 600), trăsăturile adjectivale îndepărtându-l cel mai mult de verbul prototipic (vezi GBLR, p. 292).
- [2]. Vezi Avram 1997: 214.
- [3]. Dimitriu 1999: 187.
- [4]. Carabulea, Popescu-Marin 1967: 291-292; GALR₁: 505.
- [5]. Dovadă de necontestat pentru transformarea participiului într-un adjectiv propriu-zis este și prezența categoriei intensității (forma superlativului de superioritate).
- [6]. Menționăm că nu am găsit înregistrate teme verbale pentru aceste formații.
- [7]. Apare și în varianta *siliconat*: „Analist politic *siliconat*, ofer companie domnilor generoși ... cu obraz *siliconat* și maximă experiență în domeniu” www.monitorulsv.ro; „din material plastic/*siliconat* pentru a nu-l pierde în timpul scufundărilor”, www.okazii.ro.
- [8]. În MDN apare un verb *siliconat* „a prevedea cu silicon” (< fr. *siliconer*).
- [9]. Cele două exemple apar la Zafiu 2001: 90.

BIBLIOGRAFIE:

- Avram, Mioara (1997). *Gramatica pentru toți*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București: Humanitas.
- Carabulea, Elena, Popescu-Marin, Magdalena (1967). *Exprimarea numelui de acțiune prin substantive cu formă de infinitiv lung și de supin*, în: „Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română”, vol. al IV-lea, București: Editura Academiei Române.
- Dimitriu, Corneliu (1999). *Tratat de gramatică a limbii române. Morfologia*, Iași: Institutul European.
- Guțu Romalo, Valeria (2005) – coordonator. *Gramatica limbii române, I, Cuvântul*, București : Editura Academiei Române (GALR₁).
- Pană Dindelegan, Gabriela (2010) - *Gramatica de bază a limbii române*, București : Editura Univers Enciclopedic Gold (GBLR).
- Zafiu, Rodica (2001). *Diversitate stilistică în româna actuală*, București : Editura Universității.

SURSE ȘI IZVOARE:

- DC. '93 – Maria Dumitrescu, 2004, *Dicționar de cuvinte recente*, Botoșani: Agata.
- DC. '95, '96 – Maria Dumitrescu, 2006, *Dicționar de cuvinte recente*, Botoșani: Agata.
- DC. '99 – Maria Dumitrescu, 2000, *Dicționar de cuvinte recente*, București: Semne.
- DC. 2000 – Maria Dumitrescu, 2000, *Dicționar de cuvinte recente*, Botoșani: Agata.
- DC. 2001 – Maria Dumitrescu, 2002, *Dicționar de cuvinte recente*, Botoșani: Agata.
- DC. 2003 – Maria Dumitrescu, 2003, *Dicționar de cuvinte recente*, Botoșani: Agata.
- DLR – *Dicționarul limbii române (serie nouă)*, 1965-2007, București: Editura Academiei.
- DNAR – Elena Trifan, Adrian Ioan Trifan, 2003, *Dicționar de neologisme și abrevieri recente*, Prahova – Cerașu: Scrisul Prahovean.

MDN – Florin Marcu, 2004, *Marele dicționar de neologisme*, ed. a VII-a revăzută, augmentată și actualizată, București: Saeculum I. O.

- A. – „Antena 1” București, post particular de televiziune, anul I: 1993.
A. C. – „Academia Cațavencu”, săptămânal, București, anul I: 1991.
Alt. – „Altitudini”, revistă lunară, anul I: 2006.
B. C. – „Bucureștiul Cultural”, supliment al revistei „22”, anul I: 2005.
C.S. – Dan Puric, 2008, *Cine suntem*, București: Platytera.
D.Ā. – Andrei Pleșu, 2003, *Despre îngeri*, București: Humanitas.
D. v. – „Dilema veche”, săptămânal, București, anul I: 2003.
E. Z. – „Evenimentul zilei”, cotidian, București, anul I: 1992.
ICLR – Henri Zalis, 2005, *O istorie condensată a literaturii române 1880-2000*, Târgoviște: Bibliotheca.
J. c. – „Jurnalul de cumpărături”, supliment al *Jurnalului Național*.
J. N. – „Jurnalul național”, cotidian, București, anul I: 1993.
M. B. – „Monitorul de București”, cotidian, București, anul I: 1989.
M. E. – Eugen Simion, 2005, *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei*, București: Univers Enciclopedic.
R. l. – „România liberă”, cotidian, București, serie nouă, anul I: 1989.
R. lit. – „România literară”, săptămânal, București, anul I: 1968.
T. l. – „Timpul liber”, supliment al cotidianului *România liberă*.
TVR 1 – „TVR 1”, post național de televiziune, înainte și după 1989.
TVR 2 – „TVR 2”, post național de televiziune, înainte și după 1989.
TVR i. – „TVR internațional”, post internațional de televiziune, anul I: 1995.
U. – „Unica”, revistă lunară, București, anul I: 1997.
„22” – săptămânal, București, anul I: 1990.
***site-uri de pe internet
***pliante Carrefour, Kaufland

RÉSUMÉ:

DES FORMATIONS ADJECTIVALES RECENTES DERIVEES AVEC LES SUFFIXES -IZAT, -AT, -IT

La communication présente essaie de surprendre, dans une micro-monographie, quelques aspects dérivationnels que le suffixe participial *-t* avec ses variantes *-izat*, *-at* et *-it* offre au domaine de la formation des mots et non seulement. Sa double nature, adjectivale et verbale, spécifiquement participiale, complique en quelque mesure l'interprétation morphosyntaxique, mais notre recherche vise seulement la mesure dans laquelle ces formants ont réussi à accroître l'inventaire des dérivés participiaux à bases nominales (noms et adjectifs). La perspective abordée est descriptive, l'analyse diachronique concernant seulement le comportement adjectival des formes participiales. La structure de notre micro-monographie est classique, respectant les éléments présents dans les études et les matériaux concernant la formation des mots: l'origine des suffixes, l'inventaire des dérivés rapporté aux bases de dérivation, l'analyse lexicale-grammaticale et étymologique des bases, les valeurs sémantiques des dérivés résultés, la classification fonctionnelle des formations lexicales et la productivité des formants. Les exemples passés en revue font remarquer le rôle particulier des médias dans la dissémination des formations dérivées, la vitalité du processus de la suffixation, la diversité des bases et le caractère éminemment dynamique de la langue roumaine actuelle.

Mots clé: *formations adjectivales, suffixe participial, dérivation nominale.*